

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Fastlagsdags

Wassholm, Johanna

Published in:
Åbo Underrättelser

Published: 09/02/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Wassholm, J. (2021). Fastlagsdags. *Åbo Underrättelser*, (9.2.2021). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148330>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Fastlagsdags

Den ”avskryvärt blöta” Åbointern hade än en gång förstört det traditionella fastlagsfirandet. Året var 1925. Och 1930, 1935, 1938 och 1939. Den snörika vintern 1937 beklagade sig en skribent i *Turun Sanomat* över att 1930-talet Åbobarn så sällan hade sett snö att de längre knappt behärskade skidtekniken. Som vi ser är det inte bara i vår tid som vintrarna var bättre förr.

De tre dagar långa fastlagen kan kallas vinterns höjdpunkt. Rykten om det karnevalistiska fastlagsfirandet i Syd- och Mellaneuropa nådde de högre samhällsklasserna i Finland på 1700-talet, röjer *Den stora finlandssvenska festboken* (2020) av **Anne Bergman** och **Carola Ekrem**. Själva firandet tog fart under 1800-talet, då med starka influenser från den storstilade ryska fastlagen, *maslenitsan*, som sträckte sig över en hel vecka. I Finland började en liknande karnevalvecka, ibland kallad ”ryska karnevalen”, firas från 1830-talet.

Vid mitten av 1800-talet spred sig fastlagsfirandet till studentnationerna och blev ett synligt studentikost inslag i universitetsstäderna som fortlevt fram till våra dagar. De flesta som studerat i Åbo torde ha minnen av en dag inramad av ärtsoppa, punsch, fastlagsbulle och pulkåkning i Vårdbergsparken. I alla fall under 1990-talet stod också bowling på agendan. Av detta minns särskilt den gången Studentkårens legendariska informationsblad *Bullen* visste berätta att det bowlingslag jag varit med i hade blivit tredje bland fler än hundra deltagande lag. Placeringen överraskade med beaktande av den rent katastrofala prestationen och än idag antas förklaringen ligga i att den lagmedlem som mest av alla hatade att förlora ansvarade för poängräkningen.

I de lokala tidningarna präglas det traditionella fastlagsfirandet i det förflutna av samvaro och friluftsliv. Korrespondenter slår fast att de hetlevrade sydeuropéernas ”ohämmade och uppspelta” sätt att fira karneval förvisso inte lämpade sig för de småstela finländarna, men betonar ändå starkt att fastlagen var en tid av glädje och njutning. En tid då man fick ta ut svängarna inför fastan och glädjas över att ljuset stod i beråd att besegra de senaste månadernas mörker.

Under fastlagen samlades man till gemensamma aktiviteter och Åbos gator och torg sjöd av liv. Bussar och spårvagnar fylldes av folk med skidutrustning på väg på en tur. Stadens

restauranger arrangerade slädpartier till Runsala, Hirvensalo och Koristo i S:t Karins. I stadens centrum lockade framför allt Idrottsparken, där stadsborna roade sig med rosettskrinning och kälkåkning, följde med uppvisningsmatcher i ishockey och bandy och tävlade i skidning. De mest våghalsiga kunde försöka sig på ett hopp eller två från den hoppbacke som tornade upp sig i parken från 1922 till slutet av 1950-talet. Isrika vintrar skrann man även på Aura å – där en slängkälke installerades invid Aurabron.

Som alltid då stora folkmängder samlas blomstrade även handeln. Under fastlagen ordnades inga formella marknader men skärgårdsbor tog sig ofta till Åbo för att sälja fisk. Detta förutsatt att isen var tillräckligt tjock för man skulle kunna färdas över havet med häst och släde.

På landsbygden var det från tidigt 1900-tal vanligt att ungdomsföreningarna eller de frivilliga brandkårerna stod för arrangemangen. I Dalsbruk roade sig en talrik publik 1879 ”rätt tappert alldeles på stadmanér” på brukets skridskobana med skridskoåkning, sång och dans. Kvällen kulminerade i illumination och tre flammande tjärtunnor. I Nagu föll det i sin tur år 1896 inte alla i smaken att man hållit läsförhör just under den tid som av gammal sed betraktades som ”en stor glädjedag för all ungdom, ja äfven för äldre”.

Fastlagen 2021 närmar sig och i år ser det ut att bli rejält vinterväder också i Åbo. Det gäller att ta tillfället i akt att roa sig med vinteraktiviteter som inte lät sig göras vintern 2020 som var särdeles blöt till och med mätt med Åbomått.

Samtidigt är det just det här året också läge att undvika de riktigt stora folksamlingarna – för att det inte ska gå som det gick på Kökar år 1896. Där tog de nöjeslystna ut svängarna och samlades för att till varje pris hålla fastlagstraditionerna vid liv – på bekostnad av hälsan. Festen i sträng kyla pågick till småtimmarna utan beaktande av förkylningsrisk. I slutet av veckan låg sjutton av skolans tjugo elever hemma i influensa.

Turligt nog är det ändå lätt att hållas på behörigt avstånd utomhus. Samtidigt kan man passa på att äta upp sig lite grann som fastlagstraditionen påbjuder, oavsett om man från askonsdagen har för avsikt att fasta eller inte.